

На основу члана 69. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/2011- Одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 др. закон, 95/18 – др. закон и 94/24 - др. закон), члана 28. и 29. Закона о заштити земљишта („Службени гласник РС“, бр.112/15), члана 1. Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, бр.88/20), члана 7. став 1. Одлуке о буџетском фонду за заштиту животне средине Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.76/09, 104/18 и 47/25), члана 2. и 72. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.1/13, 95/16, 98/16, 124/16, 144/16, 117/20 и 3/25) и Програма коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша за 2026. годину („Службени лист Града Ниша“, бр. 13/2026),

Градско веће Града Ниша на седници одржаној дана 27.03.2026. године,
доноси

ПРОГРАМ МОНИТОРИНГА ЗЕМЉИШТА НА НИВОУ ЛОКАЛНЕ МРЕЖЕ ГРАДА НИША ЗА 2026/2027. ГОДИНУ

I - ОСНОВЕ ПРОГРАМА

Загађеност земљишта директно и индиректно утиче на загађење површинских и подземних вода, ваздуха, пољопривредних производа, као и на целовит квалитет животне средине и здравље становништва.

До загађења земљишта долази уношењем загађујућих материја у/на земљиште из локализованих извора, преко атмосферских и подземних вода, активношћу људи или природним процесима. Дуготрајно уношење загађујућих материја у земљиште, може довести до трајне контаминације и земљишта и подземних вода, а човек обављајући своје уобичајене активности долази у директни контакт са загађеним земљиштем.

Најчешћи потенцијални извори загађења земљишта су: загађења из ваздуха/атмосфере, отпадних вода, привреде, домаћинства, пољопривреде, индустријских и термоенергетских постројења, са неуређених депонија, услед елементарних непогода и др.

Заштита земљишног простора и његовог одрживог коришћења, остварује се мерама систематског праћења квалитета земљишта, праћењем индикатора за оцену ризика од деградације земљишта, као и спровођењем ремедијационих програма за отклањање последица контаминације и деградације земљишног простора, било да се они дешавају природно или да су узроковани људским активностима.

Јединица локалне самоуправе, у оквиру своје надлежности утврђене законом, обезбеђује континуирану контролу и праћење стања животне средине (мониторинг), у складу са законском регулативом.

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже, на територији Града Ниша утврђује активности испитивања загађености земљишта, оцену степена и карактеристике загађења, односно индикаторе загађења, могуће штетне ефекте по животну средину, здравље људи, као и рокове, начин достављања података и извештавање.

II - ЦИЉ ИСПИТИВАЊА

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша, омогућава остваривање следећих циљева: процену загађености земљишта у зони заштите водоизворишта, у зони утицаја прометних саобраћајница, неуређених јавних површина и нехигијенских насеља, у зони индустријских објеката и термоенергетских постројења, земљишта са јавних површина, брзо испитивање земљишта у случају удеса, обраду информација и допуну постојеће базе података о степену и карактеристикама загађења, праћење стања загађености са евалуацијом вишегодишњих трендова, процену могућих, штетних ефеката по животну средину и здравље становништва, информисање јавности и Агенције за заштиту животне средине, као и предлоге за предузимање превентивних мера у свим аспектима значајним за заштиту земљишта од загађивања.

III – ОБИМ И МЕТОДЕ ИСПИТИВАЊА

Обим испитивања, начин узорковања и тумачење резултата, обавља се у складу са одредбама Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, бр. 88/20), а узорковање стандардизованом методом узорковања, по Методологији за систематско праћење квалитета и стања земљишта и критеријума за одређивање броја и распореда мерних места (саставни део Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта).

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији града Ниша, обухвата анализу 20 узорака, у периоду новембар 2026. године и март 2027. године, (10 узорака у јесењем периоду 2026. године и 10 узорака у пролећном периоду 2027. године) узорковањем површинског слоја са дубине од 10cm до 50cm, као и композитним узорковањем. Временски период узорковања и испитивања земљишта биће дефинисани Оперативним планом динамике реализације Програма.

При избору мерних места узима се у обзир присуство и распрострањеност доминантних притисака, који доводе до деградације земљишта претежно под утицајем човека (ерозија, загађење, сабијеност и нарушавање физичких својстава, губитак органског угљеника и биодиверзитета, салинизација, алкализација, ацидификација, клизишта и поплаве, прекривање земљишта и др.), а критеријуми за одређивање броја и распореда мерних места на нивоу локалне мреже су: тип земљишта, начин коришћења, рељеф, близина локалног извора загађења и врста загађења (индустријски комплекси, депоније, саобраћајнице и др.), као и присуство других ризика од загађења и деградације земљишта, положај паркова и површина за рекреацију, положај педагошких установа, близина изворишта водоснабдевања.

Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, бр. 88/20) дефинисана је листа метода и стандарда, који се користе за узорковање земљишта, анализа узорака, обрада података и оцењивање вредности концентрација у оквиру локалитета:

- зона заштите изворишта водоснабдевања;
- зона индустријских објеката и термоенергетских постројења;
- зона фреквентног саобраћаја;

- зона неуређених депонија и нехигијенских насеља;
- зона јавних површина и
- зона земљишта после елементарних непогода и хемијског удеса.

Лабораторијска анализа узорака земљишта, у складу са важећом законском регулативом, обухвата параметре за: оцену физичких својстава земљишта, дубину мерења и интервал узорковања, за оцену хемијских својстава земљишта, дубину мерења и интервал узорковања, за оцену микробиолошких својстава земљишта, дубину мерења и интервал узорковања.

Стручна акредитована институција, која поседује овлашћење за мониторинг земљишта, издато од стране Министарства заштите животне средине, а која врши испитивање земљишта, у обавези је да у извештају о испитивању земљишта наведе листу метода и стандарда које користи за узорковање земљишта, анализу узорака и обраду података.

IV – ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ПРОГРАМА

Извештај о мониторингу земљишта садржи: врсту локалитета, број, распоред и положај мерних места (приказаних УТМ координатним системом –Тансверзални Меркаторов координатни систем-), листу анализираних параметара, коришћене методе и стандарде, граничне вредности дефинисаних параметара, резултате анализе узорака и обраде података, процену степена угрожености земљишта на основу анализираних параметара и индикатора, предлог мера и податке о овлашћеном правном лицу које врши мониторинг земљишта.

Извештаји се достављају у складу са динамиком реализације овог Програма, дефинисаним Оперативним планом динамике реализације, за јесењи период 2026. године и пролећни период 2027. године, у два примерка у писаној и у електронској форми. Уз извештаје је потребно достављати и скраћене форме извештаја (у електронском облику), на Обрасцима за приказивање података прописаних Правилником о садржини и форми извештаја о мониторингу земљишта. ("Службени гласник РС", број 126/21).

Коначни Извештај реализације Програма за јесењи период 2026. године и пролећни период 2027. године доставља се са Извештајем о јесењем и пролећном узорковању. Потребно је да садржи стручна тумачења резултата испитивања припремљених за потребе објављивања у годишњој публикацији о стању земљишта у Републици Србији.

Резултати анализе узорака земљишта приказују се у Извештајима табеларно, графички (мапирање свих подручја испитивања и мапирање подручја оптерећених загађујућим материјама) и текстуално, са закључком о стању на локацијама, предлогом мера за сваку локацију, где је регистровано прекорачење граничних и ремедијационих вредности, концентрација опасних и штетних материја или вредности које указују на значајну контаминацију земљишта, као и препоруком за израду ремедијационих програма, описом начина и метода узорковања, врсте параметара и динамике даљих испитивања.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе, на прописан начин, доставља Извештај мониторинга на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша, Министарству и Агенцији, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину, с обзиром да је дужност јединице локалне самоуправе прикупљање и достављање података за потребе Националног информационог система заштите животне средине (НИСЗЖС), у складу са законским прописима.

V - АКТИВНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Реализација Програма обухвата три фазе:

I фаза – Доношење Програма мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже Града Ниша за 2026/2027. годину, од стране Градског већа Града Ниша;

II фаза – Избор стручне акредитоване институције, која ће вршити мониторинг земљишта, спровођењем поступка јавне набавке на коју се Закон о јавним набавкама не примењује и потписивањем Уговора;

III фаза – Реализација Програма од стране изабране стручне акредитоване институције.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

На основу члана 2. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.1/13, 95/16, 98/16, 124/16, 144/16, 117/20 и 3/25), Градско веће Града Ниша, доноси програме за сваку календарску годину, на предлог надлежне Градске управе за имовину, привреду и заштиту животне средине, који ће се финансирати из средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша, опредељених Одлуком о буџету Града Ниша за 2026. годину („Службени лист Града Ниша“, бр.149/25), а у складу са Програмом коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша за 2026. годину, („Службени лист Града Ниша“, бр.13/2026).

Град, као јединица локалне самоуправе, један је од субјеката система заштите животне средине са обавезом чувања и унапређења животне средине.

Одредбама члана 69. и 70. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 72/09-др. закон, 43/2011- Одлука УС, 14/16, 76/16, 95/18 др. закон, 95/18 – др. закон и 94/24 - др. закон), утврђена је обавеза праћења стања и континуиране контроле животне средине, односно обавеза јединице локалне самоуправе да донесе програме и обезбеди финансијска средства за реализацију програма мониторинга.

Члан 28. Закона о заштити земљишта („Службени гласник РС“, бр.112/15) дефинише да јединица локалне самоуправе обезбеђује мониторинг земљишта и одржавање базе података о стању и квалитету земљишта, у складу са Програмом мониторинга земљишта.

Праћење квалитета земљишта у оквиру локалне мреже врши се у складу са Уредбом мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша, којим се успоставља локална мрежа мерних места за праћење квалитета земљишта на територији града Ниша за 2026/2027. годину, одређује број и распоред мерних места, као и обим, врста и учесталост мерења.

Средства за реализацију овог Програма у износу од 900.000,00 динара, предвиђена су Одлуком о буџету Града Ниша за 2026. годину („Службени лист Града Ниша“ бр. 149/2025), из средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша, у Разделу 9 – Градска управа за имовину, привреду и заштиту животне средине, Програм 6 – Заштита животне средине, Програмска активност 0401 - 0002 - Праћење квалитета елемената животне средине, Функција 560 - Заштита животне средине неквалификована на другом месту, на позицији 420, од укупно намењене апропријације од 20.100.000,00 динара.

Циљ реализације овог Програма је прикупљање потребних информација и могућност превентивног деловања у циљу заштите здравља људи и заштите животне средине, као и могућност информисања јавности о резултатима мерења као и Агенције за заштиту животне средине.

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша за 2026/27. годину, доноси Градско веће Града Ниша, а финансирање Програма одобрава Градоначелник Града Ниша.

Програм објавити у „Службеном листу Града Ниша“.

Број: 381-9/2026-03
У Нишу, 27.3.2026. године

ГРАДСКО ВЕЋЕ ГРАДА НИША

Председник

Драгослав Павловић